ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ - ୨)

108 Upanishad (Vol – 2)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । **ଉପନିଷଦ**କୁ ବେଦର **ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର** ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ '**ବେଦାନ୍ତ**' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ '**ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା** ଓ '**ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା** ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ସ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେଇମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "**ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା**" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ **୧୦୮**ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡିକ ହେଲେ - **ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ**, ଓ **ଯୋଗ** । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ **ଦଶୋପନିଷଦ,** ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ **୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ**, ସେଗୁଡିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଋଗ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁଦ୍ଗଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହ୍ବୃଚ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୬	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବଜ୍ରସୂଚୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜାବାଲ, ଜବାଲି	ଯୋଗଚୂଡାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ବେତାଶ୍ବତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍କନ୍ଦ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ବତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସନ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧ୍ୟାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ବ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଈଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ମୁକ୍ତିକା	ଜାବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାଟ୍-ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂର୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ରମ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ-ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ୍, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଲ, ଶରଭ, ଭସ୍ମଜାବାଲ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସର୍ବମୋଟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା

ସାମାନ୍ୟ ଉପନିଷଦ

(Minor Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଆତ୍ମବୋଧ ଉପନିଷଦ

(Atmabodhopanisat / Atmabodha Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ପୋଡାମାରି ଗଡ, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି,

ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡିଶା

sesanirbhaya@gmail.com

ଆତ୍ମବୋଧୋପନିଷତ୍ / ଆତ୍ମପ୍ରବୋଧୋପନିଷତ୍ / ଆତ୍ମବୋଧ ଉପନିଷଦ

।। ଅଥଃ ଆତ୍ମବୋଧୋପନିଷତ୍ ।।

ଶ୍ରୀମନ୍ନାରାୟଣାକାରମଷ୍ଟାକ୍ଷରମହାଶୟମ୍ ।
ସ୍ୱମାତ୍ରାନୁଭବାସିଦ୍ଧମାତ୍ମବୋଧଂ ହରିଂ ଭଜେ ।।
ଓଁ ବାଙ୍ମେ ମନସୀତି ଶାନ୍ତିଃ ।।

ଓଁ ପ୍ରତ୍ୟଗାନନ୍ଦଂ ବ୍ରହ୍ମପୁରୁଷଂ ପ୍ରଣବସ୍ୱରୂପଂ ଅକାର ଉକାରୋ
ମକାର ଇତି ତ୍ର୍ୟକ୍ଷରଂ ପ୍ରଣବଂ ତଦେତଦୋମିତି ।
ୟମୁକ୍ତ୍ୱା ମୁଚ୍ୟତେ ୟୋଗୀ ଜନ୍ମସଂସାରବନ୍ଧନାତ୍ ।
ଓଁ ନମୋ ନାରାୟଣାୟ ଶଙ୍ଖଚକ୍ରଗଦାଧରାୟ ତସ୍ମାତ୍ ଓଁ ନମୋ ନାରାୟଣାୟେତି
ମନ୍ତ୍ରୋପାସକୋ ବୈକୁଣ୍ଠଭୁବନଂ ଗମିଷ୍ୟତି ।
ଅଥ ୟଦିଦଂ ବ୍ରହ୍ମପୁରଂ ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ତସ୍ମାତ୍ତଡିତାଭମାତ୍ରଂ ଦୀପବତ୍-ପ୍ରକାଶମ୍
ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟୋ ଦେବକୀପୁତ୍ରୋ ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟୋ ମଧୁସୂଦନଃ ।
ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟଃ ପୁଣ୍ଡରୀକାକ୍ଷୋ ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟୋ ବିଷ୍ଣୁରଚ୍ୟୁତଃ ।।

ସର୍ବଭୂତସ୍ଥମେକଂ ନାରାୟଣଂ କାରଣପୁରୁଷମକାରଣଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମୋଂ ।
ଶୋକମୋହବିନିର୍ମୁକ୍ତୋ ବିଷ୍ଣୁଂ ଧ୍ୟାୟନ୍ନ ସୀଦତି ।
ଦ୍ୱୈତାଦ୍ୱୈତମଭୟଂ ଭବତି ମୃତ୍ୟୋଃ ସ ମୃତ୍ୟୁମାପ୍ନୋତି ୟ ଇହ ନାନେବ ପଶ୍ୟତି ।
ହୃତ୍ପଦ୍ମମଧ୍ୟେ ସର୍ବଂ ୟତ୍ତତ୍-ପ୍ରଜ୍ଞାନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମ୍ ।
ପ୍ରଜ୍ଞାନେତ୍ରୋ ଲୋକଃ ପ୍ରଜ୍ଞା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପ୍ରଜ୍ଞାନଂ ବ୍ରହ୍ମ ।
ସ ଏତେନ ପ୍ରଜ୍ଞେନାତ୍ମନାସ୍ମାଲ୍ଲୋକାଦୁତ୍କ୍ରମ୍ୟାମୁଷ୍ମିନ୍ସ୍ୱର୍ଗେ ଲୋକେ
ସର୍ବାନ୍-କାମାନାପ୍ତ୍ୱାଽମୃତଃ ସମଭବଦମୃତଃ ସମଭବତ୍ ।

Not For Commercial Use

ୟତ୍ର ଜ୍ୟୋତିରଜସ୍ରଂ ୟସ୍ମିଂଲ୍ଲୋକେଽଭ୍ୟର୍ହିତମ୍ ।
ତସ୍ମିନ୍ମାଂ ଦେହି ସ୍ୱମାନମୃତେ ଲୋକେ ଅକ୍ଷତେ ଅଚ୍ୟୁତେ ଲୋକେ ଅକ୍ଷତେ ଅମୃତତ୍ୱଂ ଚ ଗଚ୍ଛତ୍ୟୋଂ ନମଃ ।। ୧।।

ପ୍ରଗଲିତନିଜମାୟୋଽହଂ ନିସ୍ତୁଲଦୃଶିରୂପବସ୍ତୁମାତ୍ରୋଽହମ୍ ।
ଅସ୍ତମିତାହଂତୋଽହଂ ପ୍ରଗଲିତଜଗଦୀଶଜୀବଭେଦୋଽହମ୍ ।। ୧।।

ପ୍ରତ୍ୟଗଭିନ୍ନପରୋଽହଂ ବିଧ୍ୱସ୍ତାଶେଷବିଧିନିଷେଧୋଽହମ୍ ।
ସମୁଦସ୍ତାଶ୍ରମିତୋଽହଂ ପ୍ରବିତତସୁଖପୂର୍ଣ୍ଣସଂବିଦେବାହମ୍ ।। ୨।।

ସାକ୍ଷ୍ୟନପେକ୍ଷୋଽହଂ ନିଜମହିମ୍ନି ସଂସ୍ଥୋଽହମଚଲୋଽହମ୍ ।
ଅଜରୋଽହମବ୍ୟୟୋଽହଂ ପକ୍ଷବିପକ୍ଷାଦିଭେଦବିଧୁରୋଽହମ୍ ।। ୩।।

ଅବବୋଧୈକରସୋଽହଂ ମୋକ୍ଷାନନ୍ଦୈକସିନ୍ଧୁରେବାହମ୍ ।
ସୂକ୍ଷ୍ମୋଽହମକ୍ଷରୋଽହଂ ବିଗଲିତଗୁଣଜାଲକେବଲାତ୍ମାଽହମ୍ ।। ୪।।

ନିସ୍ତ୍ରୈଗୁଣ୍ୟପଦୋଽହଂ କୁକ୍ଷିସ୍ଥାନେକଲୋକକଲନୋଽହମ୍ ।
କୂଟସ୍ଥଚେତନୋଽହଂ ନିଷ୍କ୍ରିୟଧାମାହମପ୍ରତର୍କ୍ୟୋଽହମ୍ ।। ୫।।

ଏକୋଽହମବିକଲୋଽହଂ ନିର୍ମଲନିର୍ବାଣମୂର୍ତିରେବାହମ୍ ।
ନିରବୟବୋଽହମଜୋଽହଂ କେବଲସନ୍ମାତ୍ରସାରଭୂତୋଽହମ୍ ।। ୬।।

ନିରବଧିନିଜବୋଧୋଽହଂ ଶୁଭତରଭାବୋଽହମପ୍ରଭେଦ୍ୟୋଽହମ୍ ।
ବିଭୁରହମନବଦ୍ୟୋଽହଂ ନିରବଧିନିଃସୀମତତ୍ତ୍ୱମାତ୍ରୋଽହମ୍ ।। ୭।।

ବେଦ୍ୟୋଽହମାଗମାନ୍ତୈରାରାଧ୍ୟଃ ସକଲଭୁବନହୃଦ୍ୟୋଽହମ୍ ।
ପରମାନନ୍ଦଘନୋଽହଂ ପରମାନନ୍ଦୈକଭୂମରୂପୋଽହମ୍ ।। ୮।।

Not For Commercial Use

ଶୁଦ୍ଧୋऽହମଦ୍ୱୟୋऽହଂ ସଂତତଭାବୋऽହମାଦିଶୂନ୍ୟୋऽହମ୍ ।
ଶମିତାନ୍ତତ୍ରିତୟୋऽହଂ ବଦ୍ଧୋ ମୁକ୍ତୋऽହମଦ୍-ଭୁତାତ୍ମାହମ୍ ।। ୯।।

ଶୁଦ୍ଧୋऽହମାନ୍ତରୋऽହଂ ଶାଶ୍ୱତବିଜ୍ଞାନସମରସାତ୍ମାହମ୍ ।
ଶୋଧିତପରତତ୍ତ୍ୱୋऽହଂ ବୋଧାନନ୍ଦୈକମୂର୍ତିରେବାହମ୍ ।। ୧୦।।

ବିବେକଯୁକ୍ତିବୁଦ୍ଧ୍ୟାହଂ ଜାନାମ୍ୟାତ୍ମାନମଦ୍ୱୟମ୍ ।
ତଥାପି ବନ୍ଧମୋକ୍ଷାଦିବ୍ୟବହାରଃ ପ୍ରତୀୟତେ ।। ୧୧।।

ନିବୃତ୍ତୋऽପି ପ୍ରପଞ୍ଚୋ ମେ ସତ୍ୟବଦ୍-ଭାତି ସର୍ବଦା ।
ସର୍ପାଦୌ ରଜ୍ଜୁସତ୍ତେବ ବ୍ରହ୍ମସତ୍ତୈବ କେବଲମ୍ ।
ପ୍ରପଞ୍ଚାଧାରରୂପେଣ ବର୍ତତେऽତୋ ଜଗନ୍ନ ହି ।। ୧୨।।

ଯଥେକ୍ଷୁରସସଂବ୍ୟାପ୍ତା ଶର୍କରା ବର୍ତତେ ତଥା ।
ଅଦ୍ୱୟବ୍ରହ୍ମରୂପେଣ ବ୍ୟାପ୍ତୋऽହଂ ବୈ ଜଗତ୍ରୟମ୍ ।। ୧୩।।

ବ୍ରହ୍ମାଦିକୀଟପର୍ୟନ୍ତାଃ ପ୍ରାଣିନୋ ମୟି କଲ୍ପିତାଃ ।
ବୁଦ୍ବୁଦାଦିବିକାରାନ୍ତସ୍ତରଙ୍ଗଃ ସାଗରେ ଯଥା ।। ୧୪।।

ତରଙ୍ଗସ୍ଥଂ ଦ୍ରବଂ ସିନ୍ଧୁର୍ନ ବାଞ୍ଛତି ଯଥା ତଥା ।
ବିଷୟାନନ୍ଦବାଞ୍ଛା ମେ ମା ଭୂଦାନନ୍ଦରୂପତଃ ।। ୧୫।।

ଦାରିଦ୍ର୍ୟାଶା ଯଥା ନାସ୍ତି ସଂପନ୍ନସ୍ୟ ତଥା ମମ ।
ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦେ ନିମଗ୍ନସ୍ୟ ବିଷୟାଶା ନ ତଦ୍-ଭବେତ୍ ।। ୧୬।।

ବିଷଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱାऽମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ବିଷଂ ତ୍ୟଜତି ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ।
ଆତ୍ମାନମପି ଦୃଷ୍ଟ୍ୱାହମନାତ୍ମାନଂ ତ୍ୟଜାମ୍ୟହମ୍ ।। ୧୭।।

Not For Commercial Use

ଘଟାବଭାସକୋ ଭାନୁର୍ଘଟନାଶେ ନ ନଶ୍ୟତି ।
ଦେହାବଭାସକଃ ସାକ୍ଷୀ ଦେହନାଶେ ନ ନଶ୍ୟତି ।। ୧୮।।

ନ ମେ ବନ୍ଧୋ ନ ମେ ମୁକ୍ତିର୍ନ ମେ ଶାସ୍ତ୍ରଂ ନ ମେ ଗୁରୁଃ ।
ମାୟାମାତ୍ରବିକାସତ୍ୱାନ୍ମାୟାତୀତୋଽହମଦ୍ୱୟଃ ।। ୧୯।।

ପ୍ରାଣାଶ୍ଚଲନ୍ତୁ ତଦ୍ଧର୍ମୈଃ କାମୈର୍ବା ହନ୍ୟତାଂ ମନଃ ।
ଆନନ୍ଦବୁଦ୍ଧିପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ୟ ମମ ଦୁଃଖଂ କଥଂ ଭବେତ୍ ।। ୨୦।।

ଆତ୍ମାନମଞ୍ଜସା ବେଦ୍ମି କ୍ୱାପ୍ୟଜ୍ଞାନଂ ପଲାୟିତମ୍ ।
କର୍ତୃତ୍ୱମଦ୍ୟ ମେ ନଷ୍ଟଂ କର୍ତବ୍ୟଂ ବାପି ନ କ୍ୱଚିତ୍ ।। ୨୧।।

ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଂ କୁଲଗୋତ୍ରେ ଚ ନାମସୌନ୍ଦର୍ୟଜାତୟଃ ।
ସ୍ଥୂଲଦେହଗତା ଏତେ ସ୍ଥୂଲାଦ୍-ଭିନ୍ନସ୍ୟ ମେ ନହି ।। ୨୨।।

କ୍ଷୁତ୍ପିପାସାନ୍ଧ୍ୟବାଧିର୍ୟକାମକ୍ରୋଧାଦୟୋଽଖିଲାଃ ।
ଲିଙ୍ଗଦେହଗତା ଏତେ ହ୍ୟଲିଙ୍ଗସ୍ୟ ନ ସନ୍ତି ହି ।। ୨୩।।

ଜଡତ୍ୱପ୍ରିୟମୋଦତ୍ୱଧର୍ମାଃ କାରଣଦେହଗାଃ ।
ନ ସନ୍ତି ମମ ନିତ୍ୟସ୍ୟ ନିର୍ବିକାରସ୍ୱରୂପିଣଃ ।। ୨୪।।

ଉଲୂକସ୍ୟ ଯଥା ଭାନୁରନ୍ଧକାରଃ ପ୍ରତୀୟତେ ।
ସ୍ୱପ୍ରକାଶେ ପରାନନ୍ଦେ ତମୋ ମୂଢସ୍ୟ ଜାୟତେ ।। ୨୫।।

ଚକ୍ଷୁର୍ଦୃଷ୍ଟିନିରୋଧେଽଭ୍ରୈଃ ସୂର୍ୟୋ ନାସ୍ତୀତି ମନ୍ୟତେ ।
ତଥାଽଜ୍ଞାନାବୃତୋ ଦେହୀ ବ୍ରହ୍ମ ନାସ୍ତୀତି ମନ୍ୟତେ ।। ୨୬।।

Not For Commercial Use

ୟଥାମୃତଂ ବିଷାଦ୍-ଭିନ୍ନଂ ବିଷଦୋଷୈର୍ନ ଲିପ୍ୟତେ ।
ନ ସ୍ପୃଶାମି ଜଡାଦ୍-ଭିନ୍ନୋ ଜଡଦୋଷାପ୍ରକାଶତଃ ।। ୨୭।।

ସ୍ୱଲ୍ପାପି ଦୀପକଣିକା ବହୁଲଂ ନାଶୟେତ୍ତମଃ ।
ସ୍ୱଲ୍ପୋଽପି ବୋଧୋ ନିବିଡଂ ବହୁଲଂ ନାଶୟେତ୍ତମଃ ।। ୨୮।।

କାଲତ୍ରୟେ ୟଥା ସର୍ପୋ ରଜ୍ଜୌ ନାସ୍ତି ତଥା ମୟି ।
ଅହଂକାରାଦିଦେହାନ୍ତଂ ଜଗନ୍ନାସ୍ତ୍ୟହମଦ୍ୱୟଃ ।। ୨୯।।

ଚିଦ୍ରୂପତ୍ୱାନ୍ନ ମେ ଜାଡ୍ୟଂ ସତ୍ୟତ୍ୱାନ୍ନାନୃତଂ ମମ ।
ଆନନ୍ଦତ୍ୱାନ୍ନ ମେ ଦୁଃଖମଜ୍ଞାନାଦ୍-ଭାତି ସତ୍ୟବତ୍ ।। ୩୦।।

ଆତ୍ମପ୍ରବୋଧୋପନିଷନ୍ମୁହୂର୍ତମୁପାସିତ୍ୱା ନ ସ ପୁନରାବର୍ତତେ ନ ସ ପୁନରାବର୍ତତ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ।।

ଓଁ ବାଙ୍ମେ ମନସୀତି ଶାନ୍ତିଃ ।।

।। ଇତି ଆତ୍ମବୋଧୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ।।

Not For Commercial Use